

УДК 621.326

Бедик А.– гр. БПс-21

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя

**КОЛЕКТИВНЕ ПСИХОЛОГІЧНЕ ОСМИСЛЕННЯ СВІТУ В
ДОСЛІДЖЕННЯХ Л. С. ВИГОТСЬКОГО: В СУЧАСНИХ
УКРАЇНСЬКИХ РЕАЛІЯХ**

Науковий керівник: д.і.н., професор Стоцький Я. В.

Bedyk A.

Ternopil Ivan Puluj National Technical University

**COLLECTIVE PSYCHOLOGICAL UNDERSTANDING OF THE
WORLD IN THE RESEARCH OF L. S. VYGOTSKY: IN MODERN
UKRAINIAN REALITIES**

Supervisor: Doctor of Historical Sciences, Professor Stotskyi Y.

Ключові слова: колективне осмислення, знакові системи, меми.

Keywords: collective meaning-making, sign systems, memes.

Одним із ключових положень культурно-історичної теорії Лева Виготського є ідея про те, що людина осмислює реальність за допомогою знакових систем — мови, символів, культурних образів і різноманітних інформаційних форм. Ці знаки дають змогу людині передавати інформацію, контролювати емоційний стан, керувати увагою та організовувати власне мислення, формувати спільні уявлення про події. Вони виступають своєрідними психологічними інструментами [1]. Соціальні мережі та медіа-платформи, у сьогоденному інформаційному суспільстві, відіграють велику роль у цьому процесі. Через них знаки швидко поширюються і набувають колективного значення.

Після початку повномасштабного вторгнення Росії в Україну у 2022 році український інформаційний простір став одним із ключових полів суспільної взаємодії. Тут формується громадська думка, підтримується моральний дух та відбувається колективне осмислення подій. Увесь медіапростір, цифрові комунікації та соціальні мережі стали осередком швидкого поширення символів, закликів та гасел, і культурних образів, що допомагають людям переосмислити складні події війни.

Однією з характерних рис новітнього українського інформаційного простору стало поширення мемів та символічних образів, які швидко набувають широкого суспільного значення. Мем у цифровій культурі є коротким символічним повідомленням, що поєднує текст, образ та культурний контекст, який швидко поширюється від людини до людини. У період війни такі «культурні віруси» мають не лише гумористичний характер, але й допомагають соціуму призвичаїтись до стресових умов, формуючи спільне бачення ситуації та підтримуючи моральний дух.

Одним із найвідоміших символів початку повномасштабної війни став вислів українського прикордонника острова Зміїний “Русский военный корабль, иди...”. Ця фраза швидко поширилася у медіа та соціальних мережах і перетворилася на символ українського спротиву. Її використовують у музиці, графіці та навіть на поштових марках, ставши частиною сучасної культурної пам’яті війни.

Ще одним відомим символом став вислів “Добрий вечір, ми з України”, який виник як частина культурного та медійного простору і швидко набув популярності серед користувачів соціальних мереж. Ця фраза стала гаслом під час війни, а також неофіційним військовим привітанням. Вона є своєрідним маркером ідентичності та солідарності, що використовується у численних відео, мемах та публічних виступах.

Пес Патрон — службовий собака саперів Державної служби з надзвичайних ситуацій. Це ще один позитивний метафоричний образ, який активно поширюється в інформаційному просторі і формує оптимістичні емоції. Цей персонаж активно використовують у дитячих освітніх матеріалах, за його подобою створюються іграшки і складають пісні. Завдяки цьому пес Патрон став не лише популярним інтернет-персонажем, а й символом допомоги, безпеки та надії, особливо для дітей, які переживають війну.

Ще одним прикладом знакової медійної культури є поширення слова “бавовна”, яке стало іронічним евфемізмом для позначення вибухів на військових об’єктах ворога. Використання цього слова у новинах, мемах та соціальних мережах демонструє, як гумор і мовна гра може стати інструментом психологічної стійкості, символом надії та впевненості у перемозі.

Крім того, популярними стали меми, пов’язані з подіями війни, наприклад, згадки про Чорнобаївку — населений пункт у Херсонській області, який у перші місяці війни став символом численних невдалих спроб російських військ закріпитися на позиціях. У соціальних мережах ця ситуація швидко перетворилася на гумористичний мем, що підкреслював незламність Української армії та водночас знижував рівень суспільної напруги через іронічне осмислення подій.

Варто також зазначити, що меми та символи використовуються не тільки всередині українського суспільства, але й у міжнародному інформаційному просторі. Так, у соціальних мережах виник **пух** North Atlantic Fella Organization (NAFO), який об’єднав тисячі користувачів, що створюють меми та сатиричні повідомлення для протидії російській пропаганді. Деякі дослідники навіть називають цей феномен новою формою інформаційної війни, що поєднує гумор, іронію та політичну комунікацію.

З точки зору культурно-історичної теорії Лева Виготського, усі ці приклади можна розглядати як прояв медіації через знаки. Знаки та символи виступають інструментами, за допомогою яких суспільство інтерпретує складні події, надає їм сенсу і формує колективне бачення реальності. Через меми, гасла, культурні образи та медійні повідомлення відбувається процес спільного осмислення війни.

Отже, ці знакові системи виконують важливу психологічну функцію — вони допомагають людям боротися зі стресом. Гумор, іронія та символічні образи дозволяють знизити емоційну напругу, підтримати моральний дух та створити відчуття спільності. Саме тому меми та символи стали важливою частиною інформаційної культури війни, де вони виконують роль не лише комунікативного, але й психологічного механізму пристосування суспільства до екстремальних умов.

1. What Is Sociocultural Theory? URL: <https://surl.it/afsacf> (дата звернення: 15.03.2026)